Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Ympäristövaliokunnan kuuleminen 13.12.2018

Neuvotteleva virkamies Juhani Gustafsson
Ympäristöministeriö, Luontoympäristöosasto, Vesien ja merten suojelu- yksikkö

Asia: U 97/2018 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi veden uudelleenkäytön vähimmäisvaatimuksista (veden uudelleenkäyttöasetus)

Taustaa

Ilmastonmuutoksen seurauksena veden vähyys sekä kuivuuksien esiintymistiheys ja intensiteetti ovat kasvaneet huomattavasti viimeisten kolmenkymmenen vuoden aikana. Kuivuuden aiheuttamat vaikutukset ympäristöön ja talouteen on monin paikoin merkittävät.

Komissio on veden niukkuutta ja kuivuutta koskeneessa tiedonannossa (COM(2007) 414) esittänyt toimenpiteitä, joita jäsenvaltioiden tulisi harkita veden niukkuuden ja kuivuuden hallintatoimina. Tiedonannossa korostetaan, että veden säästämiseen tähtäävät toimet on asetettava etusijalle ja että kaikki mahdollisuudet veden käytön tehokkuuden parantamiseksi olisi selvitettävä.

Komission kiertotaloutta koskevassa EU:n toimintasuunnitelmassa (COM(2015) 614) esitettiin monia toimenpiteitä veden uudelleenkäytön edistämiseksi. Yhtenä toimena mainittiin muun muassa säädösehdotuksen valmistelu uudelleenkäytetyn veden vähimmäisvaatimuksista keinokastelua varten.

Nyt käsiteltävänä oleva komission asetusehdotus liittyen veden uudelleenkäyttöön edistää komission poliittisia prioriteetteja kiertotalouden lisäämiseksi. Lisäksi asetusehdotuksen tavoitteena on edistää kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumista EU:ssa, erityisesti puhdasta vettä ja sanitaatiota koskevan tavoitteen 6, jolla pyritään lisäämään merkittävästi veden kierrätystä ja turvallista uudelleenkäyttöä vuoteen 2030 mennessä.

Veden uudelleenkäyttö tunnistetaan ja sitä pyritään edistämään jo kahdessa olemassa olevassa EU:n sääntelyinstrumentissa. Vesipolitiikan puitedirektiivissä (2000/60/EY, vesipuitedirektiivin liite VI osa B) mainitaan veden uudelleenkäyttö yhtenä mahdollisena täydentävänä vesienhoidon toimenpiteenä. Lisäksi yhdyskuntajätevesien käsittelystä annetussa direktiivissä (91/271/ETY, jätevesidirektiivi, 12 artikla) säädetään osana jätevesipäästöjä koskevia ehtoja, että käsitellyt jätevedet on käytettävä uudelleen aina kun se on tarkoituksenmukaista. Uudelleenkäyttö on toteutettava siten, että siitä aiheutuu mahdollisimman vähän ympäristöhaittoja.

Maatalouden keinokastelu on ylivoimaisesti merkittävin uudelleenkäytetyn veden sovelluskohde sekä maailmanlaajuisesti että Euroopassa. Maatalouden kastelu on merkittävä veden käyttökohde Euroopassa, sillä sen käytön osuus on noin neljäsosa käytettävän makean veden kokonaismäärästä. Vedenotto kastelukäyttöön muodostaa noin 60 prosenttia kaikesta makean veden otosta Etelä- ja Kaakkois-Euroopassa, ja jopa 80 prosenttia tietyillä vesistöalueilla. Maatalouden keinokastelussa on näin ollen suurin mahdollisuus veden uudelleenkäytön lisäämiseen ja veden niukkuuden torjumiseen Euroopassa.

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Nyt käsiteltävänä olevan valtioneuvoston kirjelmän eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi veden uudelleen käytön vähimmäisvaatimuksista ympäristöministeriö toteaa lausuntonaan;

Komission ehdotuksen tavoitteena on kuivuudesta ja veden niukkuudesta aiheutuvien haittojen vähentäminen. Asetuksella pyritään mahdollistamaan puhdistetun jäteveden käytön lisääminen ja helpottaminen maatalouden kasteluvetenä. Asetuksella on tarkoitus harmonisoida veden uudelleenkäytön laadulliset vaatimukset Euroopassa ja säätää hallinnollisista menettelyistä vedenlaadun varmistamiseksi ja ympäristöhaittojen minimoimiseksi. Ympäristöministeriö pitää asetuksen tavoitteita tärkeinä ja näkee tarpeellisena etsiä keinoja ilmastonmuutoksen vaikutuksiin sopeutumiseen sekä kuivuudesta aiheutuvien haittojen ehkäisemiseen. Tällä komission asetuksella voidaan edistää useita merkittäviä ympäristön ja ihmisen terveyden kannalta positiivisia tavoitteita kuten kiertotalouteen liittyvät tavoitteet sekä useita YK:n kestävän kehityksen tavoitteita. Lisäksi asetuksella edistetään jo olemassa olevan EU-lainsäädännön (mm. yhdyskuntajätevesidirektiivin ja vesipuitedirektiivin) tavoitteita.

Ympäristöministeriö pitää tärkeänä, että nyt ehdotetulla asetuksella vahvistetaan minimivaatimukset maatalouden kasteluvetenä käytettävälle puhdistetulle jätevedelle. Jo nykyisellään monet jäsenmaat käyttävät jätevettä kasteluun ja veden laadusta säädetään kansallisella tasolla. Asetuksella yhtenäistettäisiin Euroopan tasolla vaatimukset kasteluveden laadusta ja varmistettaisiin ihmisen terveyden ja ympäristön suojelun taso eri jäsenmaissa. Koska veden uudelleenkäytöllä on yhteys jo olemassa olevan EU-lainsäädännön vaatimuksiin, on tarkoituksenmukaista harmonisoida uudelleenkäytön edellytykset unionin tasolla.

Luonnonolosuhteet, käytettävissä olevat vesivarat ja niiden herkkyys ilmastonmuutoksen vaikutukselle ja pilaantumiselle vaihtelevat huomattavasti Euroopan unionin jäsenmaissa. Tämän vuoksi ympäristöministeriö pitää tärkeänä, että jatkossakin on mahdollista säätää asetuksessa ehdotettuja laatuvaatimuksia tiukemmista laatukriteereistä jätevedestä puhdistetulle kasteluvedelle. Nykyisin kasteluveden laatua säädellään Suomessa maa- ja metsätalousministeriön asetuksilla, joiden asettamaa tasoa ihmisten terveyden ja ympäristön suojelemiseksi ei tulisi alentaa.

Ympäristöministeriö katsoo, että on erityisen tärkeää tuoda esille asetuksen neuvotteluissa, että asetuksen mukaiset minimivaatimukset ja muut ympäristön sekä vesien tilaa koskevat EU-lainsäädännön tavoitteet sovitetaan keskenään yhteen. Vesiin liittyviä ympäristötavoitteita sisältyy muun muassa vesipuitedirektiiviin (2000/60/EY), ns. prioriteettiainedirektiiviin (2008/105/EY, muutettuna direktiivillä (2013/39/EU) sekä direktiiviin pohjaveden suojelusta pilaantumiselta ja huononemiselta (2006/118/EY).

Ympäristöministeriö on osallistunut kirjelmän laatimiseen ja siinä esitetty Suomen kanta on laadittu yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön kanssa.